

והי אחיך עמך. רישיה דקרא צרביט קאי אל תקח מאתו וגו': אם ישמו שניהם וימוטו. כלמא שאין מספיק לשניהם: ואם ישסה האחד מגיע לישוב. וימלא מים: עמך. מיין קודמין: אינהו הוא דאין חייבין להחזיר. כדמלרע (ר) רצה

HebrewBooks.org © Mazonaim Publishers. No commercial use allowed.

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא סב.

עין משפט
נר מצוה

מו א ב ג ד מ"י פ"ד
מהל' מלוה וזה הל'
ד סמנ' לאון קנז טושי"ע
י"ד ס' קסא סעי' ו'
זו ה"י ש"ס הל' ג סמנ'
שס:
ז ו' מ"י ש"ס הלכה ב'
וסמנ' ש"ס טושי"ע שס
ס"י קס סעי' א':

תורה אור השלם
1 אל תקח מאתו נשך
והרבית ויראת מאלהיו
וזו יסודו עמך:
ויקרא כה לו
2 אלהים לא תקבל
ותשיא בעמך לא תאור:
שמות כב כז

מוסף רש"י

אין חייבין להחזיר.
דכתיב וזהו חלל הגולה
אשר גזל והניח לא גזול מיד,
דקיניסו בשניו רשות,
וקסבר רשות יורש כרשות
לוקח דמי (ב"ק צד.). וכל
דבר המסורים. דבר הניכר
לכסו וזו היא שגול פלוני
והימיה לירשיו (שם).
זה בעושה מעשה עמך. זה
לא עשה מעשה עמו ואין
חייבין בכבודו (שם). ומאי
נידו מלוה רבית אע"פ
שגבו מחזירין. וכ"ש לא
גבו דמקרינא שטרט (שם).

אי עשה תשובה מאי בעי גביה. למ"ד רבית קלוזה יולאה
צדיינן פריך שפיר דהיה לו להחזיר ואפילו למאן דלאמר
אינה יולאה מ"מ הוה לו להחזיר משום לעז ובושת וכיון דלא
חשש גס צניו אין להם לחוש לכבודו: גזלן מאי אע"פ שגבו
איכא. וא"ל תקף על פי שגבו משום
מלוה צרביט נקטי' וי"ל דא"כ גזלנין
למאי תננהו פשיטא דמחזיר להכי
איצטריך ליה לשנויי הגולנין מאי ניהו
מלוי צרביט:

תנאי היא. וא"ל דצהגול
(ב"ק דף טז.) משני
דמחזירין ללאט ידי שמים ואמאי לא
משני נמי הכא הוה והתם נמי אמאי
לא משני תנאי היא דממיה הכא וי"ל
דהכא קאמר אליבא דר' יוחנן ולדידיה
דלאמר אינה יולאה צדיינן אף ללאט
ידי שמים אינו כריך להחזיר ולכן לא
מני לשנויי הכא אללא תנאי היא
וסוגיא דהתם אחי כההוא תנא דאית
ליה יולאה צדיינן דפריך אההיא
צרייתא דסברה דמן התורה מחזירין
אללא משום מעשה שהיה תקנו דאין
מחזירין ופריך מהך צרייתא דהוה
לאחר התקנה ותנאי דהכא נתלקו
אם יולאה צדיינן מן התורה ודלא
[א] כפי ריב"ז דפירש לעיל למורה יתן
שיש לו להחזיר מיראת שמים ולא
להשבות על פי בית דין:

לא מאי קום עשה לקרועי שטרא.
פרש"י וכולהו סבירא ליה כוותיה
דר' יוחנן דאי גבו אין מחזירין דמו
ליכא קום עשה לאהדורי רבית
ופלוגתייהו בלא גבו וקשה דמעיקרא
פריך אדר' יוחנן ומשני תנאי היא
ופלוגתייהו צרבי יוחנן ודחי דכולהו
סבירא ליה כוותיה כל שכן דלאמר
ליה שפיר טפי וי"ל דמעיקרא ודאי
סבר דפליגי בלאו דואל תקח מאתו
נשך ופליגי צרבי יוחנן ורבי אלעזר
ומסיק דכולהו אית להו דר' אלעזר
ולא לקי אללאו דאל תקח משום
דניתק לעשה הוא דהשבה אבל
פליגי בלאו דלא תשימון היכא דלא
גבה עדיין הרבית דת"ק סבר מד
כשנכתב השטר נגמרה השומא והו
כאלו גבה כבר ואין עוד תקנה
לתקן הלאו דלא תשימון ור' נחמיה
ורבי אלעזר [צ"ח] סברי לאו דשומא
מתלא תלי וקאי שאס יקרע השטר
קודם שיגבה פטור והמקשה לא הצין
יפה טעמו ופריך אי כגבוי דמי כו'
ואי לאו כגבוי דמי אמאי חייב לרבין
ומשני לאו כגבוי דמי וטעמייהו
דרבנן דסברי משעת כתיבה נגמרה
השומא וא"ל והיכי ס"ד מעיקרא
דפליגי באל תקח הו אמרינן לקמן
(דף עה:) דערב אינו עובר אללא משום
לא תשימון בלכד וי"ל דהיינו כשהערב
לא קבל רבית מן הלוה אבל הכא
שהערב קבל רבית מן הלוה ונתנו
למלוה לכך חייב גס משום אל תקח
למ"ק ואם תאמר ואמאי לא דחי
דכולהו סבירא ליה כו' אלעזר ופליגי
אי חייב על לאו הניתק לעשה אי
ובדינינו

לאו וי"ל (ד) (דהכא) הלכה דפטור ועוד דריש תמורה (דף טז.) פי'
דלכ"ע פטור:

אינהו בתורת פקדון אלא איריה. דלאמר (לקמן דף טז.) מי קדמו
חטין באכלבאי כמו כן הייתי שומרא צבית ומוכרס ציורק:

והי אחיך עמך אהדר ליה כי היכי דניחי (ו)
ורבי יוחנן האי וחי אחיך עמך מאי עביד ליה
מבעי ליה לכדתניא שנים שהיו מהלכין בדרך
וביד אחד מהן קיתון של מים אם שותין
שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע
לישוב דרש בן פטורה מוטב שישתו שניהם
וימותו ואל יבא אחד מהם במיתתו של
חבירו עד שבא ר' עקיבא ולימד וחי אחיך
עמך חייך קודמים לחיי חבירך מיתיבי
א"ל הניח להם אביהם מעות של רבית אע"פ
שיודעים שהן של רבית אינן חייבין להחזירן
(ו) הא אביהן חייב להחזיר בדין הוא דאבוהון
נמו לא מיתיבי להחזיר ואידי דקא (ז) בעי
למתני סיפא (ז) הניח להן אביהם פרה וטלית
וכל דבר המסוים חייבין להחזיר מפני כבוד
אביהם תני נמי רישא ברדיהו והני מפני
כבוד אביהם מי מיתיבי קרי כאן (ז) ונשיא
בעמך לא תאר (ז) בעושה מעשה עמך כדאמר
ר' פנחס משמיה (ז) דרבא בשעשה
תשובה הכא נמי בשעשה תשובה אי עשה
תשובה מאי בעי גביה י"ל לא הספיק
להחזיר עד שמת (ז) מיתיבי הגולנין ומלוי
רבית אע"פ שגבו מחזירין גולנין מאי אע"פ
שגבו איכא אי גזול גזול אי לא גזול גולנין
קרית להו אלא אימא גולנין (ז) מאי ניהו
מלוי רבית אע"פ שגבו מחזירין תנאי היא
דתניא רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב
"פוטרין את המלוה ואת הערב מפני שיש בהן
קום עשה מאי קום עשה לאו משום
דאמרינן להו קומו אהדורו מכלל דתנא
קמא סבר לאו בני אהדורי נינהו לא מאי
קום עשה לקרוע שטרא מאי קסבר אי
קסבר (ז) שטר העומד לגבות כגבוי דמי
(ז) והא עבדו איסוריהו ואי לאו כגבוי דמי הא
לא עבוד ולא כלום לעולם קסבר שטר
העומד לגבות לאו כגבוי דמי והא קא
משמע לן דשומא מילתא היא הכי נמי
מסתברא דתנן יואלו עוברים בלא תעשה
המלוה והלוה הערב והעדים בשלמא כוליהו
עבוד מעשה אלא עדים מאי עבוד אלא לאו
שמע מינה דשומא מילתא היא ש"מ אמר רב
ספרא כל שאילו בדיניהם מוציאים מלוה
למלוה בדינינו מחזירין ממלוה ללוה כל
שאיילו בדיניהם אין מוציאין מלוה למלוה
בדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה א"ל
אביי לרב יוסף וכללא הוא והרי סאה
בסאה דבדיניהם מוציאין מלוה למלוה
ובדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה אמר
ל"ה אינהו בתורת פקדון אתא ליריה
א"ל רבינא לרב אשי והרי משכנתא בלא
כיייתא דבדיניהם מוציאין מלוה למלוה

ובדינינו
לאו וי"ל (ז) (דהכא) הלכה דפטור ועוד דריש תמורה (דף טז.) פי'
דלכ"ע פטור:

ובדינינו
לאו וי"ל (ז) (דהכא) הלכה דפטור ועוד דריש תמורה (דף טז.) פי'
דלכ"ע פטור:

לאו וי"ל (ז) (דהכא) הלכה דפטור ועוד דריש תמורה (דף טז.) פי'
דלכ"ע פטור:

(א) ע"י מוס' ע"י ו. ד"ה
והשתא (ב) ב"ק דל: ק"ב.
[מוס' ספ"ה] (ג) [שבת ג'
תע"ג] (ד) ב"ק דל: (ה) ג"ו
שם סנהדרין פה. יצמות
כב: [לעיל מה: צ"ז ד. מ'
מס' ט: (ז) ג"ו שם מנחה
כו, (ז) [ביבמות א"ח דרב
פפא ונחגיבה א"ח דרב
ובגהדרין וב"ק א"ח ד'
כדאמר רב פנחס בשעשה]
(ח) [ב"ק דל: (ט) [יצמות
לח: [וש"ק] (י) [לקמן ע"ה]:
(יא) [לפניו א"ח דרב]:
(ט) פ"י וע"י רבית כהא לכו.
רש"י (ט) [צ"ל דה"ל].

הגהות הב"ח

(א) גמ' כי היכי דניחי
בהדר ור' יוחנן: (ב) שם
אין חייבין להחזיר אינהו
הוא דאין חייבין
להחזיר הא אבוהון חייב
להחזיר: (ג) שם ומאי
ניהו: (ד) שם כגבוי דמי
הא כ"ל וזהו ר' נחמך:

גליון הש"ס

גמ' א"ל רבינא לרב
אשי. ע"י לקמן סו ע"ה
מוס' ד"ה פירי ודף סד
ע"כ מוס' ד"ה ולא ודף
קיד ע"כ גבוי דמי מאי
קאמר:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה תנאי. כפי
ריבין כו'. ניב ור"פ נ"י
אלא הכש"ל כחכ כחכ'
[ועמ"ש רבנו יצחק ס'
קס"א ס"ק ז':]